

บทที่ 2

แนวความคิดและระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจสภาพตลาดของผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมี : กรณีศึกษาตำบล ทาทุ่งหลวง ทากาศและทาชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จัดได้ว่าเป็นการศึกษาถึงสภาพ ตลาดเบื้องต้นโดยจะเป็นการสำรวจถึงการดำเนินกิจกรรมขั้นพื้นฐานของตลาดโดยที่ตลาดปุ๋ยเคมี ที่ทำการศึกษาค้นคว้าได้ว่าเป็นตลาดผู้บริโภค(Consumer Market)² เกษตรกรเป็นผู้บริโภคขั้นสุดท้าย คือมีการซื้อไปเพื่อใช้ในการทำการเกษตรโดยตรงซึ่งถือว่าการบริโภคขั้นสุดท้าย ดังนั้นในการ วิเคราะห์ตลาดปุ๋ยเคมีจึงจัดได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ตลาดผู้บริโภคโดยในการศึกษาได้ใช้แนวความ คิดทางด้านการศึกษาในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค(Analyzing consumer behavior)³ เพื่อ ศึกษาถึงพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภคเพื่อทราบลักษณะความต้องการและพฤติกรรม ดังกล่าว ซึ่งคำตอบที่ได้จะช่วยให้นักการตลาดสามารถสนองความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้คำถามดังนี้

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?) ผู้ซื้อหรือผู้ใช้ในที่นี้ หมายถึงเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ทำการวิจัยเพื่อทราบถึงลักษณะส่วนประกอบต่างๆของกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?) เพื่อศึกษาถึงความต้องการในคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของปุ๋ยเคมีที่ทางเกษตรกรต้องการ
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?) เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์การซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการให้ตรงกับวัตถุประสงค์
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?) เพื่อ ศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของเกษตรกร

²ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญต์กษิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์ และองอาจ ปทะวานิช, การบริหารการตลาดยุค

ใหม่, (กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2539) , หน้า 64.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด(When does the consumer buy?) เพื่อศึกษาถึงช่วงเวลาในฤดูกาลการเพาะปลูกที่เกษตรกรทำการซื้อปุ๋ยเคมีไปใช้

6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?) เพื่อศึกษาช่องทางหรือแหล่งจำหน่ายที่เกษตรกรซื้อปุ๋ยเคมี

7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?) เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อของเกษตรกรในการซื้อปุ๋ยเคมี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การสำรวจสภาพตลาดเบื้องต้น หมายถึง การสำรวจการดำเนินงานของกิจกรรมขั้นพื้นฐานของตลาด ซึ่งในการศึกษานี้ได้จำแนกเป็น

1. ประเภทของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกในพื้นที่ที่ทำการวิจัยและปริมาณความต้องการปุ๋ยเคมีของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด

2. ปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) โดยจะทำการเปรียบเทียบระหว่างความต้องการของเกษตรกรกับการตอบสนองของร้านจัดจำหน่ายปุ๋ยเคมีในพื้นที่ที่ทำการวิจัยและการให้ลำดับความสำคัญต่อบุคลากรของส่วนผสมทางการตลาดของเกษตรกร

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบการเพื่อทำให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การปลูกพืชไร่ ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชเศรษฐกิจและไม้ดอกต่างๆ ในการศึกษานี้ไม่รวมถึงผลผลิตทางด้านปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์สัตว์และสัตว์ปีก เส้นไหม ครั่งดิบ

ปุ๋ยเคมี หมายถึง สารใดๆที่ถูกผลิตขึ้นโดยกรรมวิธีทางเคมีหรือวิธีทางวิทยาศาสตร์(ใช้สารเคมีผสมกันกับหินและแร่บางชนิดที่มีธาตุอาหารอยู่สูงในบางแห่งซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยธาตุไนโตรเจน, ฟอสฟอรัส, และโปแตสเซียม ซึ่งเป็นธาตุที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของพืช)เพื่อจุดประสงค์ในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินและให้ธาตุอาหารนั้นๆแก่พืช ซึ่งสูตรหรือสัดส่วนของปุ๋ยเคมีเป็นการแสดงถึงสูตรหรือสัดส่วนของธาตุไนโตรเจนต่อธาตุฟอสฟอรัสและต่อธาตุโปแตสเซียม

ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงสภาพตลาดเบื้องต้นของ ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมีและพฤติกรรมในการซื้อและการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกในตำบลท่าพ่วง หลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจะเน้นสำรวจถึงทัศนคติของผู้ซื้อปุ๋ยเคมีเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะเน้นสำรวจทัศนคติของผู้ซื้อปุ๋ยเคมีของประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งหมายถึงเกษตรกร (มีลักษณะเป็นครัวเรือน) ที่ทำการเกษตรในพื้นที่ตำบลท่าพ่วง หลวง ทากาศ และท่าชุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,239 ครัวเรือน โดยจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับความเชื่อมั่น 95 % ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จะทำการจัดเก็บตัวอย่าง 300 ตัวอย่าง⁴ โดยกำหนดเป็นตำบลละ 100 ตัวอย่าง ซึ่งจะทำการจัดเก็บข้อมูลจากผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกซื้อ/ใช้ปุ๋ยเคมี

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแยกได้เป็นการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิโดยการจัดทำแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง รวมไปถึงการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรและความต้องการปุ๋ยเคมี

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิจากการสร้างแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยจะนำไปสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่างซึ่งคัดเลือกโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็น (Probability sampling) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) แบ่งประชากรออกเป็น 3 หน่วยตามตำบล

⁴Herbert Askin and Raymond R.Colton. Tables for Statisticians. (New York : Barnes & Noble Inc.,1963) pp.151-152.

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิเกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรและความต้องการปุ๋ยเคมีโดยการศึกษาจากหนังสือและเอกสารต่างๆทางวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อและการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเพาะปลูกของเกษตรกร ได้แก่ ประเภทการเพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูก สูตรและปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูก

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพตลาดเบื้องต้น

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งยึดตามแนวความคิดทางการตลาดใน การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing consumer behavior)

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของพฤติกรรมการซื้อและการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

ในบางคำถามของส่วนที่ 3 และ 4 จะเป็นการสอบถามถึงการให้ความสำคัญโดยเรียงลำดับตามความสำคัญ มีเกณฑ์ในการให้คะแนนความสำคัญตามลำดับความสำคัญแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก⁵ ดังนี้

⁵ชูศรี วงศ์รัตน์, สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : 2530), หน้า 85.

<u>ลำดับความสำคัญ</u>	<u>คะแนน</u>
ลำดับที่ 1	4
ลำดับที่ 2	3
ลำดับที่ 3	2
ลำดับที่ 4	1

ค่าถ่วงน้ำหนักที่ได้จะนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

<u>ค่าถ่วงน้ำหนักระหว่าง</u>	<u>ความหมาย</u>
3.71-4.00	มีความสำคัญมากที่สุด
3.11-3.70	มีความสำคัญมาก
1.91-3.10	มีความสำคัญปานกลาง
1.31-1.90	มีความสำคัญน้อย
1.00-1.30	มีความสำคัญน้อยที่สุด

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ/เลือกใช้ปุ๋ยเคมี โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ช่วยจำนวน 3 คน เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงให้ผู้ช่วยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์, ขั้นตอนการวิจัย, ความหมายของคำถามและวิธีการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ช่วยจำนวน 3 คนจะทำการกระจายออกไปเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะอยู่ภายใต้การดูแลและติดตามจากผู้วิจัย
3. ระยะเวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ เดือนกันยายน ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2541
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาลงรหัสและจัดรวบรวมเพื่อไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมมาจะนำมาประมวลผลข้อมูลโดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ซึ่งอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเพาะปลูก ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสภาพตลาดเบื้องต้น ใช้ค่าความถี่, ค่าร้อยละ และการถ่วงน้ำหนัก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อและการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ค่าความถี่, ค่าร้อยละและการถ่วงน้ำหนัก

ส่วนที่ 5 ข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ